

KOMITÉT PRO UDRŽOVÁNÍ PAMÁTEK Z VÁLKY ROKU 1866
Hradec Králové 500 01, Eliščino nábřeží 465

VÝROČNÍ ZPRÁVA

KOMITÉTU
PRO UDRŽOVÁNÍ PAMÁTEK
Z VÁLKY ROKU 1866

ZA ROK 2005

PŘEDLOŽENO VALNÉ HROMADĚ
DNE 8. 4. 2006
V NÁCHODĚ

Komitét pro udržování památek z války roku 1866 je občanským sdružením podle zákona 83/1990 Sb. o sdružování občanů. Byl zřízen v roce 1990 jako nástupce zaniklého Spolku pro udržování válečných památek na bojišti Královéhradeckém v Hradci Králové a dalších zaniklých spolků obdobného zaměření, které ukončily svoji činnost po roce 1918, 1951, resp. 1959. Sídlem Komitétu 1866 je budova Muzea východních Čech v Hradci Králové, Eliščíno nábreží 465, 500 01 Hradec Králové.

Úvodní slovo předsedy Komitétu 1866

Vážení členové Komitétu 1866,

činnost našeho občanského sdružení v roce 2005 můžeme označit za systémové plnění stanov v celém jejich rozsahu. Jestliže období konce 19. stol. označujeme za zlatou éru činnosti Komitétu v počtu postavených pomníků, současné období můžeme označit za druhou zlatou éru charakteristickou opravami pomníků a propagováním jednotlivých areálů bojišť v Čechách i zahraničí. Tuto činnost završíme v roce 2007 kdy bychom chtěli dokončit projekt VIA BELLI 1866, který spočívá v budování naučných stezek a cyklotras po bojištích z roku 1866.

Činnost Komitétu v porovnání s obdobím např. před deseti lety ukazuje na mnohonásobný počet opravených pomníků. Uvádím to proto, že se nám to již zdá samozřejmostí, ale samozřejmost to není. Za zcela mimořádné lze pak označit opravy velkých litinových pomníků nebo vojenských hřbitovů z roku 1866.

Hodnocený rok 2005 je také obdobím příprav na 140. výročí válečných událostí v roce 1866. Rozsah těchto oslav bude podle dosavadních zpráv nesrovnatelný s tím, co známe z minulosti. Zde vidíme úkol využít veškeré nabídnuté možnosti ve zviditelnění našich areálů bojišť při současné ochraně jejich pietnosti. Na takový rozsah práce nestačí pouze síly našeho předsednictva. Žádám proto veškeré naše členy o iniciativní přístup ke všem našim úkolům spojeným s výročními oslavami. Jestliže promarníme tuto přicházející společenskou poptávku, oddálíme potřebnou plnou rehabilitaci areálů bojišť a zde padlých bojovníků možná až na neurčito. Památky z naší historie jsou naší pamětí. Připomínají nám, kým jsme a kým jsme byli.

V nových podmínkách v rámci Evropské unie vidíme nezastupitelné místo občanských sdružení jako je náš Komitét 1866 a kluby vojenské historie. Počet příznivců vojenské historie se počítá na tisíce a má vzestupnou tendenci. Členové těchto spolků poznávají české i světové dějiny, poznávají ošidnost černobílého pozouvání historických událostí, nepatří mezi zatrpklé kritiky všeho kolem nás.

Na závěr je proto zcela na místě vzpomenout na zakladatele našeho spolku setníka J. N. Steinského, V. Dokoupila nebo J. Tausika a veřejně jim i při této příležitosti poděkovat za jejich odkaz nám i našim budoucím pokračovatelům.

HISTORIE KOMITÉTU 1866

Popud ke vzniku spolku, který si vytyčil za cíl ochranu a údržbu stávajících a zřizování nových pomníků z prusko-rakouské války roku 1866 na bojišti u Hradce Králové, byl dán 16. listopadu 1888. Toho dne probíhal v lese Svíb, který leží nedaleko obce Chlum u Hradce Králové, lovecký hon. Mezi účastníky byl také setník zemské obrany ve výslužbě a válečný invalida Jan Nepomuk Steinský.

Vzpomínka na krvavou řez z roku 1866 umocněná chmurným podzimním počasím a desítkami hromadných hrobů, označených rozpadajícími se provizorními dřevěnými kříži nebo plukovními pískovcovými pomníky, přiměla setníka Steinského k myšlence založení spolku, který bude pečovat o existující hroby a pomníky padlých vojáků, bude iniciovat zřízení či vlastními silami budovat nové památky na místech posledního odpočinku rakouských, pruských a saských vojáků. Myšlenka vyslovená nahlas Janem Steinským se setkala s ohlasem přítomných. Idea zřízení záslužného spolku byla následně interpretována redakcí Vojenských listů a Ratiboru několika články.

Již 2. prosince 1888 proběhla v obci Cerekvice nad Bystřicí ustavující schůze Komitétu, který dostal název "Das Lokalkomitée zur Errichtung und Erhaltung der Krieg-Denkmal auf dem Schlachtfelde bei Königgrätz im Jahre 1866", česky "Komitét pro zřizování a udržování pomníků na bojišti Králové-hradeckém." Jeho předsedou se stal Jan Steinský, jednatelem Antonín Tvrzský, řídící učitel v Cerekvici, a technickým referentem ředitel Odborné školy sochařské a kamenické v Hořicích Vilém Dokoupil. Z dalších osobností, které se intenzivně zapojily do činnosti nově zřízeného Komitétu, lze jmenovat Jana Weinzettela, c.k. poručíka ve výslužbě, Františka Waldeka, majitele realit a cihelny v Plotištích či dvorního radu Ludvíka von Malovtze, který převzal nad spolkem protektorát. Sídlem spolku se stala Cerekvice nad Bystřicí, později se přestěhoval do Hořic a v roce 1891 definitivně přesídlil do Hradce Králové. V roce 1891 evidoval Komitét na královéhradeckém bojišti 227 památek.

Spolek brzy získal na důležitosti, členů přibývalo a do jeho řad vstupovaly osobnosti veřejně činné a vážení občané měst na Královéhradecku. Příčiněním těchto členů - mecenášů - bylo během dvou let (1889-1891) opraveno všech 227 evidovaných památek. Byly opraveny či zřízeny nové kříže na hromadných hrobech a odborně restaurovány kamenné náhrobní kameny i monumentální pomníky. Vznikaly také nové památky. V roce 1898 bylo v evidenci 319 pomníků, o rok později již 342 a za další dva roky rovných 400!

Po zřízení spolku pro udržování válečných hrobů z roku 1866 na bojišti královéhradeckém začaly obdobné spolky vznikat i na dalších bojištích. V roce 1890 to bylo ve Dvoře Králové n/L, dále v Jičíně, Mnichově Hradišti a Podolí, Starém Rokytníku, Liberci, Novém Bydžově a České Skalici. Podstatnou úlohu při zřizování dalších spolků na ostatních bojištích z prusko-rakouské války roku 1866 měl majitel náchodského zámku a velkostatku princ Vilém ze Schaumburg-Lippe a také velitelství 9. armádního sboru v Josefově pod velením generála jízdy prince Leopolda Croye.

V roce 1892 byla z iniciativy velitelství 9. armádního sboru a pod záštitou prince Viléma ze Schaumburg-Lippe vedena jednání představitelů jednotlivých spolků o jejich sloučení v ústřední spolek, který by zajišťoval péči o válečné hroby

z roku 1866 na celém území Čech a Moravy. 18. června 1892 byly c. k. místodržitelstvím v Praze podepsány nové stanovy ústředního spolku a 21. 12. 1892 se konala první valná hromada spolku v Hradci Králové. Komitét měl tehdy 24 zakládajících a 132 přispívajících členů. Předsedou spolku byl jednohlasně zvolen baron Rudolf Ulmenstein a protektorem spolku byl jmenován princ Vilém ze Schaumburg-Lippe.

Největšího rozkvětu dosáhl ústřední spolek v prvním desetiletí 20. století. V roce 1908 měl 6 čestných, 75 zakládajících a 729 přispívajících členů, 12 místních spolků a 1 pobočný spolek v německé Vratislavi. První světová válka však činnost značně ochromila a ve změněné poválečné politické situaci doporučil výbor poslední valné hromadě konané 16. května 1919 rozpuštění spolku a převedení jeho majetku na ministerstvo národní obrany, které zřídí při Odborné škole pro kameníky a sochaře v Hořicích nadaci pro udržování hrobů a pomníků z války roku 1866. Tak se také stalo a spolek svoji činnost ukončil. Některé spolky na jednotlivých bojištích, jako například v Hradci Králové a Jičíně, však v činnosti pokračovaly.

Právním nástupcem ústředního spolku se skutečně stala nadace pro udržování hrobů a pomníků z války roku 1866, zřízená při Odborné škole pro kameníky a sochaře v Hořicích, která se prvně sešla v únoru 1927. Nadace, respektive její výkonný orgán - správní komise - více či méně spolupracovala jak s jednotlivými spolky původního Komitétu, které v činnosti pokračovaly, tak také se spolky nově vznikajícími. Tak tomu bylo například v Náchodě, kde četnický strážmistr Bohuslav Peterka založil "Odbor pro udržování válečných hrobů a pomníků při odbočce Svazu čsl. četnictva v Náchodě". Přestože financování péče o památky bylo závislé zejména na úrocích z nadačního fondu, podařilo se během deseti let udržet hroby a pomníky v dobrém stavu.

Druhá světová válka péči o památky z roku 1866 nejprve značně ochromila a od jara 1943 úplně zastavila, když nadační majetek byl převeden na Bezirkskommando v Hradci Králové. Po roce 1945 k určitým aktivitám došlo, avšak v roce 1951 byly veškeré spolky a nadace zrušeny zákonem.

Činnost původního ústředního spolku byla obnovena na jaře 1990, kdy byl na ustavující valné hromadě přijat název Komitét pro udržování památek z války roku 1866, jehož sídlem se stal Hradec Králové.

V prvních pěti letech se uskutečnila intenzivní jednání s orgány místních samospráv, na jejichž katastrech se válečné hroby a pomníky z prusko-rakouské války roku 1866 nacházejí. Na tato jednání navazovaly intervence na státní správu, zastoupenou jednotlivými okresními úřady. Technickým referentům Komitétu 1866 se na jednotlivých bojištích podařilo zajistit několik dílčích oprav menších pomníků včetně oprav památek svépomocí.

Péče o válečné hroby vyvrcholila v letech 1995 a 1996. Zejména v roce 130. výročí války "šestašedesáté" se podařilo téměř na všech bojištích vyvinout pozoruhodnou aktivitu, kdy byly opraveny takové památky, jako například pomník Myslivce ve Vysokově u Náchoda, ústřední pomník ve Sviništaněch věnovaný 37. pěšímu pluku, ústřední pomník v Klášteři u Mnichova Hradiště, soubor 4 pomníků v Josefově na vojenském hřbitově a více než 2 desítky dalších v severních Čechách počínaje a na jižní Moravě konče.

Následujících 5 let (1997 - 2001) bylo, co se oprav pomníků týče, obdobím určité stagnace Komitétu, nicméně i v tomto období se jednotlivým technickým re-

ferentům Komitétu 1866 a zejména dalším spolkům a institucím, zabývajícím se ochranou a péčí o válečné památky z roku 1866, podařilo mnohé:

- Hradec Králové - pomníky na chlumském hřbitůvku a na pruském hřbitově, typové pyramidy ve Svíbu, komplexní oprava pomníků cca 2/3 na hřbitově v Probluzi,
- Náchod - 3 pomníky na staroměstském hřbitově, více než 10 pomníků ve Vysokově, Václavcích a Šonově, 2 pomníky v Hronově,
- Česká Skalice - Spící lev v Dubně, 3 památky u kostela v Malé Skalici, 37. pěší pluk v Malé Skalici, pomník 2 pruských důstojníků v Hoříčkách,
- Svinišťany - 2 pomníky 37. pěšího pluku, 3 menší pyramidy v Sebuči a Dolanech, 3 pomníky v Miskolezích,
- Trutnov - oprava památek u Janské kaple
- Dvůr Králové - úprava okolí pomníku u nádraží a údržba hřbitůvku v Kocbeřích
- Jičín - více než 2 desítky pomníků poškozených vandaly u Ossaria ve Kbelnici.

Komitét 1866 nejenom opravoval stávající pomníky, ale zřizoval nové nebo se na jejich zřízení podílel: Častolovice, Říčany, Chlum, Popovice, Velká Jesenice, Dvůr Králové nad Labem, Náchod, Střítež.

Z další činnosti lze vyzdvihnout osvětově-popularizační a publikační činnost. Komitét 1866 se podílel od r. 1990 na více než 10 regionálních výstavách, uspořádal či byl spolupředatelem desítek tématických přednášek a exkurzí s výkladem po jednotlivých bojištích. Od roku 1990 vydal ve spolupráci s dalšími institucemi několik publikací - průvodců a sborníků. V neposlední řadě vydává monotematický časopis *Bellum 1866*, který od r. 1997 vychází v rozsahu 4 čísel ročně a v r. 2002 oslavil 10. výročí svého trvání.

Není možné se nezmínit také o činnosti vojensko-historické uniformované skupiny, která od samého počátku obnovení činnosti Komitétu 1866 působila v jeho řadách. Tito členové Komitétu 1866 v historických uniformách rakouského c. k. pěšího pluku č. 18 z let 1861- 68 vystupovali v rámci vojensko-historických kulturních akcí po celé ČR. V roce 1996 došlo k osamostatnění této skupiny a Komitét 1866 se věnuje zejména svému prvotnímu poslání - ochraně a péči o válečné hroby a pomníky. S jednotlivými vojensko-historickými spolky však spolupracuje při organizaci vojensko-historických akcí u příležitosti výročí událostí prusko-rakouské války roku 1866.

Rok 2002 byl pro Komitét 1866 rokem významných změn. Tou nejpodstatnější změnou bylo vypracování nových stanov, které odpovídají původnímu cíli spolku, dnešním potřebám široké členské základny a jsou zároveň v souladu s platným právním řádem České republiky. Tyto stanovy byly přijaty na 12. Valné hromadě konané 16. března 2002 v Hradci Králové.

V letech 2002-2003 se díky aktivitě členů představenstva a části členské základny Komitétu 1866 podařilo realizovat mnohé projekty jak z oblasti ochrany a údržby válečných hrobů a pomníků, tak i z oblasti cestovního ruchu a popularizace období prusko-rakouské války roku 1866. Na královéhradeckém bojišti přinesla tato aktivita konkrétní ovoce v podobě dohody o obnovení spolupráce mezi

Komitétem a Střední průmyslovou školou kamenosochařskou v Hořicích. V letech 2002 - 2003 studenti maturitních ročníků opravili více než 20 pomníků na bojišti u Hradce Králové. V tomto období se podařilo restaurovat dalších několik desítek náhrobků na válečných hrobech z roku 1866 v celém Královéhradeckém kraji. Za zmínku stojí například obnovení pomníku 6. dělostřeleckého pluku v Nedělišťích nebo celková renovace pomníku VI. armádního sboru ve Václavicích.

Nejvýznamnějšími akcemi v letech 2002-3 byly Centrální vzpomínkové akce Komitétu 1866 ke 136., resp. 137. výročí prusko-rakouské války ve Svijanech na Turnovsku a v Nechanicích, nebo slavnostní odhalení zrekonstruovaného pomníku 6. dělostřeleckého pluku v Nedělišťích a Výroční den Komitétu 1866 u příležitosti 115. výročí založení Komitétu 1866, který probíhal ve slavnostním duchu na Chlumu v říjnu 2003.

Také publikační a osvětová činnost v letech 2002-3 byla rozsáhlá. Bylo vydáno 8 čísel časopisu *Bellum 1866*, vyšla kniha "Komitét 1866 - péče o válečné památky v běhu staletí" a pro potřeby cestovního ruchu byla vydána obsáhlá skládačka zaměřená na jednotlivé naučné stezky na bojištích Královéhradeckého kraje. Členové Komitétu se podíleli také na tvorbě průvodce po bojištích u Trutnova, Starého Rokytníka a Dvora Králové nad Labem. O své činnosti Komitét 1866 informoval v denním tisku, časopise a na internetovém portále 1866.

Nejdůležitější prací roku 2004 bylo restaurování nejhroženějšího pomníku z války prusko-rakouské na bojišti u Hradce Králové, pomníku pěšího pluku č. 49 v Čistěvsi, e. č. 291. Po nečekané komplikaci se záchranou pískovcových stupňů byl zrestaurovaný litinový pomník předána realizační firmou Komitétu 1866 v závěru roku 2004, avšak dokončovací práce na kamenných prvcích pokračovaly až do léta 2005. Další významná oprava proběhla v Probluzi na hřbitově, kde došlo k instalaci zrenovovaného pomníku tvaru litinové kostky e. č. 44, věnovaného zemřelým saským vojnům, který byl uložen v depozitáři muzea v Hradci Králové z důvodu značného poškození. Dále bylo, převážně v lese Svib a jeho okolí, dodavatelsky opraveno větší množství pískovcových pomníků.

Celkem bylo v roce 2004 na území celé ČR opraveno v rámci dotací Ministerstva obrany ČR, Královéhradeckého kraje, soukromých nadací a prostředků obcí více než 50 válečných hrobů a pomníků.

V souvislosti s nálezy kosterních pozůstatků z války roku 1866 u České Skalice v červnu 2003 byl zásluhou Komitétu 1866 vybudován na zdejším vojenském hřbitově nový pomník (e. č. 61). Protože důsledkem výstavby silničního obchvatu České Skalice nálezy ostatků padlých vojáků pokračují, bylo rozhodnuto zřídit na tomto hřbitově osárium (e. č. 63), kam budou náhodně nalezené kosterní pozůstatky ukládány. K dalším aktivitám Komitétu 1866 a SPVH Náchod na bojištích u Náchoda, České Skalice a Svinišťan byla kromě celé řady drobnějších oprav pomníků především celková rekonstrukce zastávek naučné stezky "Náchod-Vysokov-Václavice 1866" a zřízení naučné stezky "Česká Skalice-Svinišťany-Josefov 1866".

Na bojišti u Dvora Králové nad Labem došlo za přispění města k opravě pomníku kadeta Franze Jandy v lokalitě Starého hřbitova ve Dvoře Králové nad Labem. Na Trutnovsku se pokračovalo s budováním vojenské expozice v Janské kapli a stávající naučná stezka z roku 2001 byla prodloužena směrem na Starý Rokytník.

Na Jičínsku se po celý rok 2004 připravovala nová naučná stezka "Bitva u Jičína 29. června 1866". Na jednání se starosty obcí na podzim 2004 bylo odsouhlaseno celkem 23 zastávek naučné stezky a další 2 informační tabule v Jičíně.

Největší úsilí na bojišti v severních Čechách bylo věnováno v roce 2004 zajištění finančních prostředků na opravu pomníku prvního padlého rakouského důstojníka v r. 1866 na severním bojišti. Pomník majora Franze von Panze i přes svůj havarijní stav nevyvolal zájem ze strany Městského úřadu v Liberci ani Libereckého kraje. Lépe dopadlo jednání s obecním úřadem v Chrástavě, který zajistil financování opravy pomníku rakouského husara Josefa Czoma. Za přispění Městského úřadu v Mnichově Hradišti se také podařila v červenci a srpnu 2004 oprava centrálního pomníku na místním městském hřbitově.

Prvořadým cílem roku 2004 na Moravě bylo zajistit finance na zrestaurování pomníku věnovaného majoru Behrovi. Žádost o získání grantu od Olomouckého kraje byla Tovačovu schválena, ale neustálým oddalováním zahájení prací se promarnilo několik měsíců. Základní restaurování bylo provedeno, problémem však bude zhotovit pod pomník základy. Komitét 1866 koncem října 2004 stačil ještě brigádně demontovat starý kamenný základ Behrova pomníku a vyhloubit jámu pro betonování nových základů.

V oblastech mimo areály bojiště došlo během roku 2004 k již avizované opravě pomníků v Chrudimi. Jedná se o pomníky husara Michala Zeleye od 8. husarského pluku Hessen-Kassel a koželužského tovaryše Jana Matyáše.

Benátky, soubor pomníků e. č. 213, 214 a 220 po celkové opravě v roce 2005

ČINNOST KOMITÉTU 1866 V ROCE 2005

K 31. prosinci 2005 měl Komitét 1866 128 řádných, 6 čestných a 20 zasloužilých členů. V průběhu roku bylo předsednictvem přijato 15 nových řádných členů, což po poklesu v roce 2004 znamená opět nárůst počtu nově přijatých členů na dvojnásobek předchozího roku.

Činnost Komitétu pro udržování památek z války roku 1866 již tradičně dělíme do několika samostatných oblastí:

1. **Péče o válečné hroby a pomníky**
2. **Pořádání vzpomínkových, kulturních a společenských akcí**
3. **Publikační činnost**
4. **Podpora rozvoje cestovního ruchu**
5. **Spolková činnost**
6. **Spolupráce s orgány státní správy a samosprávy**

PÉČE O VÁLEČNÉ HROBY A POMNÍKY

V posledních třech letech v této části Výroční zprávy zmiňujeme neustálý nárůst počtu opravených pomníků. Tento pozitivní trend je umožňován především promyšlenou finanční strategií spolku, využívající v plné míře vypisovaných grantových schémat. Prostředky se daří zajišťovat i přes nepřízeň zákona o válečných hrobech, který dovoluje žádat o finanční prostředky na opravy pouze vlastníky pomníků či pozemků pod nimi. Členové Komitétu 1866 se však nenechali odradit a zaměřili své úsilí v této oblasti na pomoc jednotlivým vlastníkům válečných hrobů. Tato pomoc spočívá v přípravě projektové dokumentace, restaurátorského záměru a fotodokumentace památek navrhovaných k opravám, ve vypracování žádostí o granty a státní dotace a v neposlední řadě v technické a organizační pomoci vlastní realizace projektu. Mezi nejvýznamnější aktivity roku 1866 v této oblasti patří:

● **Celková rekonstrukce vojenského hřbitova z roku 1866 v Náchodě**

Rekonstrukce bude probíhat v první polovině roku 2006 v celkové hodnotě 1,626 mil. Kč. Investorem opravy je Město Náchod. Prostředky na opravu budou poskytnuty z rozpočtu Ministerstva obrany ČR na zabezpečení péče o válečné hroby.

● **Celková rekonstrukce pruského hřbitova z roku 1866 na Chlumu**

Rekonstrukce bude probíhat ve dvou etapách. V roce 2006 budou opraveny všechny kamenné náhroby na pruském hřbitově a sochy dvou lvů u Ossaria na Chlumu. Investorem opravy je Královéhradecký kraj. Prostředky ve výši 1,6 mil. Kč na opravu budou poskytnuty z rozpočtu Ministerstva obrany ČR na zabezpečení péče o válečné hroby.

● **Oprava pomníků z roku 1866 na bojišti u Trutnova**

Finanční náročnost projektu je 1,999 mil. Kč. V roce 2006 bude probíhat celková oprava pomníků e. č. 3 (dragoun Krippner) na Dolním předměstí v Trutnově a e. č. 17 (pruský 45. pěší pluk) na Horním Předměstí v Trutnově v celkové výši

365 tis. Kč. Pro rok 2007 je počítáno s částkou 1,635 mil. Kč na celkovou rekonstrukci vojenského hřbitova na Dolním Předměstí v Trutnově. Investorem opravy je Město Trutnov. Prostředky na opravu budou poskytnuty z rozpočtu Ministerstva obrany ČR na zabezpečení péče o válečné hroby.

● **Záchrana souboru 15 pomníků na válečných hrobech z roku 1866 na bojišti u Kuřivod**

Žádost byla vypracována v závěru roku 2005 pro vlastníka pozemků, na kterých se válečné hroby nacházejí - Vojenské lesy a statky, s.p.. O žádosti se bude rozhodovat v 1. pololetí 2006. Finanční náročnost projektu činí 1.394.958 Kč, z toho 1,115 mil. Kč činí žádost o státní dotaci z rozpočtu Ministerstva obrany ČR na zabezpečení péče o válečné hroby.

● **Oprava pomníku 4. a 6. kyrysnického pluku a vojenského hřbitova ve Vysokově**

Žádost byla vypracována na přelomu let 2004/5 za účelem získání státní dotace z rozpočtu Ministerstva obrany ČR na zabezpečení péče o válečné hroby v celkové výši 1,050 mil. Kč. O žádosti se bude rozhodovat v 1. pololetí 2006. Investorem bude Obec Vysokov .

● **Oprava ústředního pomníku v Klášteře Hradišti**

Žádost byla vypracována v závěru roku 2005 pro vlastníka hřbitova - Římskokatolickou církev, děkanství Mnichovo Hradiště. Finanční náročnost projektu činí 130 tis. Kč, z toho 104 tis. Kč činí žádost o státní dotaci z rozpočtu Ministerstva obrany ČR na zabezpečení péče o válečné hroby. O žádosti se bude rozhodovat v 1. pololetí 2006.

● **Rekonstrukce střechy a interiéru Ossaria v Kbelnici**

Žádost byla vypracována na přelomu let 2004/5 pro vlastníka vojenského hřbitova a Ossaria - Obec Kbelnice. Náklady na rekonstrukci jsou ve výši 1,95 mil. Kč. O žádosti se bude rozhodovat v 1. pololetí 2006.

Dobrou spoluprací s orgány státní správy a samospráv naplňuje nadále Komitét 1866 své primární poslání, tj. péči o památky z války roku 1866. S jakými výsledky, to je zřejmé z následujících řádků a zpráv jednotlivých technických referentů Komitétu 1866.

Zpráva technického referenta bojiště u Hradce Králové

Pavel Mrkvička - Radek Teichman - Jiří Vilím

Tak jako v předchozích letech se i v roce 2005 na královéhradeckém bojišti opravilo větší množství památek. Především proběhlo v ceně 120.000 Kč, získaných od Krajského úřadu v Hradci Králové, dokončení opravy pomníku 49. pěšího pluku v Čistěvsi, e. č. 291, zde se jednalo zejména o kamenické opracování a spárování kamenných stupňů pod pomníkem a pískovcových bloků podezdívky rekonstruovaného oplocení. Dodavatelsky se průběžně po celý rok opravovaly pomníky zahrnuté do projektu "Záchrana souboru 33 válečných hrobů a pomníků" z grantu Královéhradeckého kraje. Na bojišti u Hradce Králové tak bylo restaurováno celkem 22 pomníků a to prostřednictvím maturantů Střední průmyslové školy kamenosochařské v Hořicích (13 ks), Sdružení oprav památek Číbuz (1 ks - e. č. 172) a rodinné kamenické firmy Novotných z Čermné (8 ks - e. č. 63, 122, 125-7, 161, 240 a 392).

Práce studentů 4. ročníků SPŠK Hořice pod vedením ak. sochaře Karla Krátkého spočívaly v restaurování:

- souboru pomníků e. č. 81, 82 a 83 v Komárovské bažantnici
- pomníků e. č. 144 a 225 gen. Schulze v Horním Přímě
- pomníků e. č. 173 a 293 u hlavní silnice pod Ossariem na Chlumu
- pomníků e. č. 26 a 29 na Chlumu
- památek e. č. 11, 21 a 124 u bývalého ovčína v Dlouhých Dvorech
- typové pyramida e. č. 403 v Máslojedech (bude osazena v r. 2006)

Kamenictví rodiny Novotných opravilo v roce 2005 kromě výše uvedených pomníků také figurální pomník lva rakouské Knebelovy brigády v Dohalicích (e. č. 382) a dalších 9 pomníků (e. č. 182-6, 192, 213-4 a 220).

Také Muzeum východních Čech v Hradci Králové zajišťovalo opravy několika pomníků. Za nejvýznamnější lze považovat celkovou rekonstrukci pomníku I. armádního sboru na Chlumu e. č. 296 včetně instalace nové orlice, která byla v roce 2003 odcizena. Na zhotovení orlice se podíleli ak. sochař Štěpán Klas z Prahy a kovolijec Jindřich Janeček z Merklovic u Vamberka. Celkovou rekonstrukci pomníku včetně terénních úprav zajišťoval pan Aleš Zlatohlávek z Rozběřic. Pomník byl představen veřejnosti a vysvěcen 2. července 2005. Významný podíl na zajištění realizace této a dalších drobnějších oprav na Královéhradecku měl vedoucí Památníku 1866 na Chlumu pan Aleš Chvojka.

Horní Přím, pomník e. č. 63

Dlouhé Dvory, soubor pomníků e. č. 11, 20, 21, 124

Po uskutečněném výběrovém řízení se na podzim 2005 rozeběhla oprava oplocení vojenského hřbitova z roku 1866 v Novém Bydžově tak, aby byla rekonstrukce dokončena před oslavami 140. výročí války. Na opravu se podařilo zajistit cca 500.000 Kč od vlastníka vojenského hřbitova - Královéhradeckého kraje. Zajímavostí je, že dnes z větší části již neexistující oplocení je zapsáno v Ústředním seznamu nemovitých kulturních památek a tudíž je nezbytné dodržovat rozhodnutí státní památkové péče. Tím se samozřejmě celá rekonstrukce značně prodražuje.

V loňském roce proběhly na královéhradeckém bojišti také tři plánované brigády. První se uskutečnila dne 16. dubna 2005 pod vedením vedoucího Památníku 1866 na Chlumu Aleše Chvojky a místopředsedy Komitétu Radka Teichmana. Jedna skupina pracovala v okolí Račic nad Trotinou na úpravě okolí pomníků na vrchu Horka a u bývalého Spáleného mlýna. Druhá skupina čistila areál centrálního bojiště na Chlumu a "Úvoz mrtvých" od odpadků a porostů šípku a černého bezu, které byly na místě spáleny. Třetí skupina upravovala terén a vykácela přerostlé keře u pomníku e. č. 343 rakouského 4. pěšího pluku v Rozbříchách.

Druhá brigáda proběhla dne 23. července 2005. Jedna skupina se pod vedením kolegy Petráčka zaměřila na úpravu okolí pomníků na jižní části bojiště, druhá skupina se věnovala převozu kačírku od muzea na Chlumu k dokončovanému

Horní Prím, typová pyramida e.č. 225
po opravě v roce 2005

Chlum, pomník rak. setníka Oscara
Beckerse e. č. 28 po celkové opravě

pomníku 49. pěšího pluku e. č. 291 u lesa Holá. Po sloučení obou skupin bylo upraveno okolí pomníků a šachetních hrobů e. č. 9, 244, 341 a 342 v lese Holá.

Třetí brigáda se uskutečnila 5. listopadu. Práce se soustředily zejména na pomníky ve Svíbu a jeho okolí. Jednalo se o vyřezání a vysekání náletových dřevin, odklizení spadaneho listí v okolí pomníků a likvidaci starého mysliveckého posedu v těsné blízkosti pomníku e. č. 278. Zde přišla ke slovu i motorová pila a křovinořez. V odpoledních hodinách se všichni přítomní věnovali úpravám pomníků na Hrádku a v okolí Boru a Břízského lesa.

Kratší brigádu provedli také kolegové J. Náhlovský a J. Votrubec 8. října 2005, kteří se zaměřili na pruské pomníky v okolí Svíbu.

V roce 2005 probíhaly také přípravné práce tří nových naučných stezek po bojišti u Hradce Králové z grantů Města Hradce Králové a prostředků dotčených obcí a mikroregionů.

Drobné nedostatky a poškození pomníků byly průběžně hlášeny správci bojiště Aleši Chvojkovi a s ním dále řešeny. Koncem roku byly též zpracovány návrhy oprav pomníků na rok 2006, které narážejí v některých případech na neochotu obecních úřadů (Dohalice, Benátky, Kunčice) spolupodílet se na financování oprav památek na jejich katastrech. Také nový zákon č. 122/2004 Sb. práci Komitétu 1866 rozhodně neusnadňuje.

Na závěr bychom chtěli poděkovat všem, kteří se pravidelně účastní brigád, za prospěšnou práci vykonávanou pro záchranu našich památek na Královéhradec-kém bojišti. S politováním však musíme konstatovat, že se těchto pracovních akcí zúčastňuje stále menší počet členů Komitétu 1866.

Soubor opravených pomníků v Robečičích u tzv. Šrámova křížce, e.č. 125-127

Zpráva technického referenta bojišť u Náchoda, České Skalice a Svinišťan Josef Týfa a Radek Teichman

Přelom roku 2004/2005 byl věnován přípravě podkladů pro zpracování žádostí o státní dotace a granty na opravu památek z prusko-rakouské války roku 1866. Projekt Komitétu 1866 na celkovou rekonstrukci vojenských hřbitovů z roku 1866 v Náchodě a České Skalici ve výši 2,965 mil. Kč byl v prvních dnech roku 2005 předán společně s žádostí na Ministerstvo obrany ČR. Bohužel však byla tato žádost vrácena zpět. Důvodem byla skutečnost, že Komitét 1866 není vlastníkem těchto památek a tudíž není možné (na základě zákona č. 122/2004 Sb.) žádat o finanční prostředky státu. Vlastníkem vojenského hřbitova v Náchodě je Město Náchod. Vlastnictví hřbitova z roku 1866 v České Skalici je značně problematické, protože v Katastru nemovitostí je zapsán neexistující právní subjekt - Nadace pro udržování vojenského hřbitova z roku 1866. Správu tohoto majetku tedy ze zákona zajišťuje Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, který však nemá zájem o zajištění jakékoliv péče na tomto hřbitově.

Z výše uvedeného důvodu Komitét 1866 žádost přepracoval, projekt upravil pouze na rekonstrukci vojenského hřbitova v zámecké aleji v Náchodě a Město Náchod žádost podalo. Žádosti bylo v dubnu 2005 vyhověno a oprava bude probíhat v první polovině roku 2006. Ve věci hřbitova z roku 1866 v České Skalici byla podána žádost na Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových o bezúplatný převod na Komitét 1866. Do dnešního dne se však úřad nevyjádřil.

Les Dubno, pomník 75. pěšího pluku, e.č. 3 (vlevo před opravou)

V roce 2005 probíhaly také u Náchoda opravy pomníků na válečných hrobech, na nichž se podílely tři subjekty (Kamenictví Novotných, Sdružení oprav památek Číbus a SPVH Náchod). Bylo opraveno nebo práce probíhaly u 11 pomníků (Náchod e. č. 27, 28, 25, 32, 87, 105, 106, 107; Česká Skalice e. č. 3; Sviništiny 4 a 11).

V loňském roce proběhly na bojištích u Náchoda, České Skalice a Svinišťan tři brigády (23. 4., 4. 6. v režii SPVH Náchod a 5. 11) se zaměřením na vyčištění náletů, kosení trávy, drobné opravy památek i úpravy terénu. Bylo zjištěno, že k některým pomníkům v Zádolí nad Šonovem je stále horší přístup a cesty jsou zarostlé. Bude nutné zahájit jednání s majitelem pozemků a s Obecním úřadem Provodov-Šonov na zpřístupnění památek v této lokalitě. V rámci poslední pracovní akce 5. listopadu 2005 bylo provedeno odstranění náletových dřevin u pomníku Jízdy ve Vysokově. V jarních měsících 2006 bude s Obecním úřadem ve Vysokově projednána koncepce celkové úpravy terénu v okolí tohoto pomníku.

Kolegům na jičínském bojišti jsme v závěru roku (J. Týfa a V. Böhm) pomohli osadit nový oboustranný stojan zastávky naučné stezky "Bitva u Jičina 29. června 1866" u Ossaria v Kbelnici.

Celkově lze říci, že pomníky z války roku 1866 jsou na bojištích u Náchoda a Svinišťan v dobrém stavu. To samé se však nedá říci o bojišti u České Skalice, na které bude zapotřebí zaměřit činnost Komitétu 1866 v následujících letech.

Zároveň bychom chtěli všem, kteří přiložili ruku k dílu, poděkovat a těšme se na další spolupráci.

Zpráva technického referenta bojiště u Dvora Králové nad Labem Pavel Tschiedel

V lednu roku 2005 vypsalo město Dvůr Králové n. L. zásady pro poskytování finančních příspěvků z rozpočtu města. Komitét 1866 dostal přidělenou částku 15.000,- Kč, účelově vázanou na opravu pomníku e. č. 4 věnovaného osmi pruským vojákům zemřelým na cholera v lokalitě Štefánikovy ulice u areálu fy. INO-TEX ve Dvoře Králové n./L., vlastník Město Dvůr Králové n./L.

Památkový záměr restaurování pomníku jsem vypracoval v průběhu května 2005. Provedením odborné restaurátorské části prací byl pověřen akad. sochař Jiří Kašpar z Mostku. Pomník byl citlivě očištěn bez úbytku hmoty a modelace přehrátou parou, zvětralá místa byla zpevněna, černé deposity byly sňaty bez poškození kamene. Tmelení minimální umělými tmely probarvenými ve hmotě a ve struktuře, odpovídající okolnímu kameni, byla provedena hydrofobizace postříkem silikonové pryskyřice Repesil Sch05, pomník biocidně ošetřen Biostapem 35 Ml. Bylo provedeno obnovení písma pouze mírným vytažením. Osazení bylo provedeno na odizolovaný stávající sokl v průběhu srpna 2005.

V červnu 2005 bylo zjištěno poškození pomníku typu č. 12, věnovaného pruskému poručíku 2. gardového pluku Karlovi von Peterymu e. č. 14 v lokalitě Starého hřbitova ve Dvoře Králové n./L.. Jedná se o chráněnou kulturní památku zapsanou v ÚSKP pod r. č. 10804/6-3490/10, vlastník Město Dvůr Králové n./L.

Litinový kříž byl vytržen z kamenné části za účelem prodeje jakožto druhotné suroviny. Kříž byl ovšem ve výkupu zachycen, zachovaná zůstala i vylomená část pískovce. Památkový záměr restaurování pomníku jsem provedl v průběhu října 2005, žádost o závazné stanovisko a odborné vyjádření NPÚ v Pardubicích jsem podal následně. Vyjádření NPÚ bylo provedeno PhDr. Václavem Paukrtem pod č. j. PP-8762/2005/ea, závazné stanovisko vydala 20. 12. 2005 v kladném smyslu za prvoinstanční orgán Státní památkové péče pí Ing. Arch. Kateřina Sedláčková.

Pomník bude na náklady města opraven v první polovině roku 2006 na základě výběrového řízení odboru SMM při MěÚ Dvůr Králové n./L. na náklady města.

*Dvůr Králové nad Labem,
průběh opravy pomníku e. č. 4*

Dvůr Králové nad Labem, pomník 8 pruských vojáků e. č. 4, v průběhu rekonstrukce

Mimo to byla prováděna běžná údržba pomníků, cca 30% z celkového počtu bylo očištěno přehřátou parou pod tlakem. Tato opatření včetně dalších bude nutno pokud možno každoročně opakovat z důvodu lokalizace téměř všech pomníků v permanentním stínu.

Detail pomníku e. č. 4

Na letošní rok je plánováno očištění centrálního pomníku na městském nábreží a oprava 6 pomníků na hřbitově v Choustníkově Hradišti včetně zřízení zděného základu pod celý soubor 10 pomníků.

Dále je naplánována kulturní akce: "Oslavy 140. výročí odchodu Prusů ze Dvora Králové v roce 1866" na 16. září t.r., na kterou vás při této příležitosti ze srdce zvu.

Zpráva technického referenta bojiště u Trutnova a Starého Rokytníku Vlastimil Grof

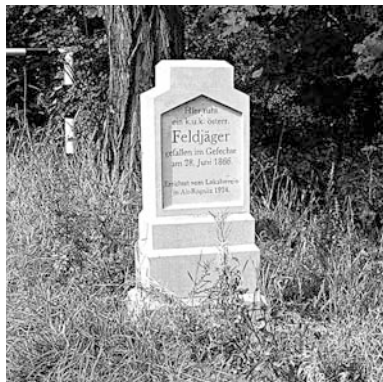
Tak jako v minulém roce, i letos pokračovala práce na stavbě prodloužené naučné stezky, která byla dokončena a slavnostně otevřena 11. 9. 2005 v celé své 11 km délce. Je využitelná pro pěší turisty a cyklisty, v zimě i jako vhodná lyžařská dálková trasa.

V souvislosti s přípravou významné kulturně-historické akce 100. výročí převozu ostatků generála Gablenze do Trutnova dne 10. 9. 2005 byly s předstihem provedeny drobné stavební úpravy v interiéru Gablenzova památníku (č. 11). Byla opravena podlaha v památníku a obnovena výmalba krypty. Kromě nových dřezáků na věnce byl namontován rovněž nerezový stožár pro rakouskou vlajku, která se tak může při slavnostních příležitostech opět rozevlát nad městem. Otvor do krypty byl opatřen průhledným krytem s umělecky vyzdobeným kovovým rámem a mříží. Vedle vstupu do pomníku byla v interiéru umístěna informační tabule s fotografiemi a daty ze života generála Ludwiga von Gablenz.

V tomto roce se pokračovalo s budováním vojenské expozice v Janské kapli. Výstavní vitríny byly doplněny o další exponáty a především o postavy vojáků v životní velikosti, oblečené do rakouské a pruské pěchotní uniformy. Svoji premiéru měl dlouhá léta vandalsky zničený a nyní zcela zrenovovaný rozměrný pamětní kříž, sestavený z trofejních a nalezených součástí výzbroje a výstroje bojujících armád. Tento kříž byl zhotoven k desátému výročí bitvy u Trutnova v místní zámečnické dílně, která se m.j. zabývala výrobou upomínkových předmětů na válku 1866, a byl od prvopočátku umístěn na oltáři v Janské kapli. Kříž se stává výjimečným a nepřehlédnutelným exponátem.

Během léta probíhaly v kapli restaurátorské práce, které napomohly obnovit původní vzhled interiéru. Bylo opraveno zábradlí u presbytáře a kompletně rennovováno schodiště na kůr.

Stranou nezůstaly ani vojenské pomníky v okolí města. S finančním příspěvkem Královéhradeckého kraje byl restaurován památník bitvy u Rubínovic (jehlan e. č. 74). Nedaleko odtud u silnice do Radče byla obnovena skalka na pruském hrobě (e. č. 77). U obou pomníků byly provedeny rozsáhlé te-

*Trutnov, pomník e. č. 95
zřízený v roce 2005*

*Starý Rokytník, pomník e. č. 69
na hromadném hrobě*

Trutnov, pomník e. č. 24

Radeč, pomník e. č. 77

rénní úpravy a instalováno dřevěné zábradlí, kterým je památka ochráněna před mechanizací při lesních a polních pracích. Zvláště však vyniká u silnice opravená skalka, neboť po odvezení a rekultivování černé skládky odpadu je lépe viditelná. K tomu přispívá i osazení nové nápisní desky, zhotovené z mramoru podle původních fotografií. Obě památky byly následně označeny kovovou tabulkou s číslem.

Další opravenou památkou je pomník s křížem (e. č. 69) na hromadném hrobě nedaleko litinového památníku Julia Kruchiny (e. č. 68). Rozlámáný křížek byl slepen a domodelován a pomník následně odizolován a přikotven k novému základu.

Také u Janské kaple byly opraveny dva pomníky: jehlan s koulí (e. č. 26), věnovaný starostou města dr. Pauerem všem vojákům, ležícím v neoznačených a zapomenutých hromadných hrobech, a dále pomník Mathiase Hordusea od 13. hraničářského pluku (e. č. 24).

U všech jmenovaných památek byl aplikován tradiční restaurátorský postup a došlo k barevnému a někdy i mechanickému zvýraznění písma. Nedocenitelnou pomůckou při přípravě oprav je bohatá fotografická databáze původního stavu památek z 30. let 20. století, poskytnutá p. Jiřím Buckem a opisy textů z období kolem roku 1900, které pocházejí z archívu bývalého lesního úřadu města Trutnova, který na přelomu 19. a 20. století zajišťoval opravy pomníků z války 1866. Bez nich by nebylo možné vůbec pomýšlet na obnovení původních nápisních desek, které v průběhu dalších let byly mnohdy nenávratně poškozeny či ztraceny.

Do seznamu pomníků z války 1866 přibyla nová položka (e. č. 95). Na jaře byla osaze-

na v ulici Polních Myslivců nad Bojištěm v oplocení novostavby rodinného domu pískovcová deska s informací o historii místa a o ostatcích vojáků, nalezených při stavbě tohoto a okolních domů.

Díky spolupráci s bývalým členem Komitétu 1866 p. Jaroslavem Dvořákem, který dosud aktivně pátrá v muzejních knihovnách po plukovních dějinách jednotek z trutnovské bitvy, se podařilo přesně lokalizovat zapomenutý a již více než 30 let ztracený pomník rakouského myslivce u cesty do Studence, o jehož existenci se vědělo z knihy o vojenských hrobech od Fifiho z r. 1891 a z dobové fotografie, poskytnuté bývalým členem KVH Trutnov p. Jiřím Buckem. P. Dvořák našel v dě-

jinách 16. mysliveckého praporu soubor map, na nichž byl pomník vyznačen a popsán. Toto místo se shodovalo se značkou ze staré turistické mapy Krkonoš z roku 1970. V okopírovaném příloženém textu byla rovněž informace, co se tady odehrálo. (Zde pohřbený myslivec padl až ráno okolo sedmé hodiny 29. 6. 1866, když se v zalesněné roklině ukrývající se skupinka rakouských šestnáctých myslivců a pěšáků od 2. p. pl. pod vedením setníka von Hann snažila nepozorovaně proniknout okolo pruského polního ležení nedaleko Střítěže.) Za vstřícné spolupráce s členskou základnou Komitétu v Trutnově a především díky řediteli firmy Lesy a parky Trutnov se podařilo během mimořádně příznivého počasí v lednu nalézt sokl pomníku a ověřit správnost předchozích teoretických výzkumů. Pomník byl zhotoven opět podle dobové fotografie a v průběhu jara osazen na původní místo. Nyní zbývá již jen vyrobit a na pomník upevnit patřičný kovový atypický kříž.

Poslední úspěšnou akcí tohoto roku byla dohoda s vedením polského města Lubawka při příležitosti přípravy žádosti o grant z programu Interreg IIIa na budování naučné stezky války 1866 z Trutnova do Dvora Králové. Pokud dostojí polský partner svému příslibu, bude pomník s jetelovým křížem (e. č. 94) na hromadném hrobě na hřbitově v Lubawce po létech zanedbávání v roce 2006 opraven.

Celkový součet finančních prostředků, které byly v roce 2005 městem investovány do opravy válečných památek a s rokem 1866 spojených aktivit je tedy zhruba 570.000,- Kč. Dokončení naučné stezky stálo přibližně 450.000,- Kč a opravy v Janské kapli 303.000,- Kč. Dalších 70.000,- Kč bylo proplaceno KVH jako mzda za průvodcovskou službu na naučné stezce. Na uvedené aktivity bylo z dotací sehnáno celkem 170.000,- Kč. Mimo to ještě byly další nemalé peníze proplaceny v souvislosti s tiskem odborných a propagačních materiálů k nově otevřené trase naučné stezky 1866 a ke zmíněnému stému výročí převozu ostatků generála Gablenze. Připomínka tohoto výročí byla značnou finanční a časovou zátěží sama o sobě a není zde, jakožto záležitost mimořádná, započítána. Doufejme, že i následující rok 2006 přinese mnoho dobrého v péči o památky z roku 1866.

Brigáda

Zpráva technického referenta bojiště u Jičína Josef Votrubec a Martin Drapák

V roce 2005 byly prováděny drobné opravy památek z roku 1866 také na jičínském bojišti. Na pomník c. k. 73. pěšího pluku (e. č.38) v Horním Lochově byla nainstalována kovolijcem Jindřichem Janečkem z Merklovic replika vojenského emblému, který byl v minulosti odcizen. Na přelomu května a června zajistilo Město Jičín opravu saského pomníku e. č. 12, který připomíná saské obvaziště pod Zebínem. Tento pomník byl poškozen vandaly.

V květnu a 1. června 2005 probíhaly dokončovací práce na budované naučné setzce "Bitva u Jičína 29. června 1866", která byla slavnostně otevřena 11. června 2005 v rámci uspořádané centrální akce Komitétu 1866 u příležitosti 139. výročí prusko-rakouské války roku 1866 v Jičíně.

V průběhu roku bylo Petrem Lazurkem zjištěno odcizení ochranného skla ze zastávky naučné stezky č. 13 nad rybníkem Valcha u Železnice. Martin Drapák informační panel dočasně demontoval. Oprava bude provedena v jarních měsících roku 2006.

Na konci listopadu 2005 byly na všechny zastávky naučné stezky umístěny plechové stříšky zabraňující pronikání vody mezi informační panel a krycí sklo. Městem Jičín byly do dokončené Korunovační kašny na Valdštejnově náměstí umístěny všechny 4 panely zastávky č. 1 naučné stezky.

V roce 2005 se uskutečnily dvě brigády, 16. dubna a 23. - 24. července. Na brigádě 16. dubna byli přítomni tito členové J.Votrubec, O.Krsek, P. Skalský, M. Trakal, J. Náhlovský a M. Drapák a prováděly se následující práce:

- vybetonování základu pro opravený pomník u Zámezí, věnovaný 36 rakouským a 8 pruským vojínům, (e. č. 17) a okolo pomníku vysekány náletové křoviny
- vyzvednutí a narovnání pomníku saského důstojníka Fickelscheeera u Prostředního mlýna pod Zebínem (e. č. 11), včetně úklidu okolí pomníku, při němž byla nalezena poškozená soška Krista s ulomenou pravou rukou ze zmiňovaného pomníku
- vysekání křovin a náletů na přístupové cestě z jižní strany u saského obelisku na Horce u Dílců

Pomník e. č. 4 v místech saského obvaziště

- Druhá pracovní akce byla dvoudenní a byli na ní přítomni členové J. Votrubec, O. Krsek, M. Kozák, M. Drapák a P. Lazurko. Práce byly zaměřeny na:
- likvidaci náletových dřevin a plevelů v lokalitách hrobů po celém bojišti za použití přípravku Roundap
 - obnovu nápisu na pomníku c. k. 73. pěšího pluku u Horního Lochova a proveden nátěr kovového zábradlí (e. č. 38)
 - opravu soklu pomníku c. k. 18. praporu polních myslivců na vojenském hřbitově u Kbelnice (e. č. 105)
 - očištění a obnovu nátěru dřevěného kříže u desky pruského 2. granátnického pluku v Jičíně a upraveno okolí pomníku (e. č. 45)

Při brigádě bylo zjištěno nebezpečí ohrožení pomníku v lokalitě Žabínek v Jičíně e. č. 52. Topol rostoucí v blízkosti pomníku je k němu nakloněn a ohrožují jej padající větve. Případný pád tohoto mohutného topolu by přivodil úplný zánik památky.

Závěrem bych chtěl poděkovat p. Trakalovi za dobrou propagaci jičínského a hradeckého bojiště ve svém soukromém muzeu v Újezdě pod Troskami. Děkuji také p. Lazurkovi a jeho rodině, že v Muzeu přírody v Prachově i na jiných místech propagují myšlenky péče o válečné památky a seznamují veřejnost s událostmi prusko-rakouské války roku 1866.

Členové Komitétu při údržbě pomníku 73. pěšího pluku v Horním Lochově, e. č. 38

Zpráva technického referenta pro oblast severních Čech Jiří Náhlovský

Na přelomu roku 2004/5 byla Komitétem 1866 vypracována pro Magistrát města Liberce projektová dokumentace a žádost o státní dotaci z rozpočtu Ministerstva obrany ČR na opravu pomníků z roku 1866, které se nacházejí na katastru města. Magistrát však se svojí žádostí neuspěl z důvodu, že neměl v okamžiku podání žádosti vypořádaný své závazky vůči státu z minulých období. V Liberci nastal opět setrvalý a neuspokojivý stav. Nejhroženější památka severních Čech - pomník rakouského majora Franze von Panze - se tak opět nedočkala v roce 2005 a pravděpodobně se ani v roce 2006 nedočká nutné opravy. Bohužel tato zpráva ohledně libereckých pomníků nebyla poslední. Někjaký "domácí kutil" zvýraznil na pomníku, který na památku zemřelých v libereckých lazaretech nechal postavit Veteránský a Střelecký spolek, písmo černou syntetickou barvou i přesto, že litery byly původně vyzlacené.

V Hodkovicích nad Mohelkou byla dokončena odpovídající úprava terénu před souborem pomníků z války r. 1866 a 1. světové války a především byly vyměněny sololitové nápisní desky (původně měly být mramorové), které firma Torkret, s.r.o. instalovala v roce 2003.

V prostoru Mužský - Boseň byly 27. března 2005 natřeny kříže, rovněž byly instalovány čtyři nápisní tabulky o počtu pohřbených vojáků, které byly sejmuty na podzim roku 2004. U kříže u Dobré Vody byla provedena úprava okolí. K natření několika křížů došlo také u Kláštera Hradiště nad Jizerou. Těchto prací se zúčastnil J. Náhlovský, P. Novák a J. Votrubec.

Nejvýznamnější událostí Komitétu 1866 v severních Čechách bylo postavení a odhalení pomníku padlým rakouským vojákům v Kuřívodech. Původní pomník byl násilně zničen spolu se hřbitovem v roce 1960. V rámci spolkové brigády 14. května, které se zúčastnil J. Náhlovský, M. Bratrych a J. Woitschlager, byl vybetonován pro nový pomník základ. Materiál poskytl Obecní úřad Ralsko. Finančně se na zhotovení nového pomníku podílel M. Bratrych a Obecní úřad Ralsko. Postaven byl 11. června 2005 za přispění M. Bratrycha, K. Hřídela a M. Vycpálka. Slavnostní odhalení staronového pomníku se konalo 25. června za účasti členů Komitétu 1866 v dobových uniformách a zástupců Klubu vojenského historie z České Lípy v uniformách z období 1. světové války. Rovněž byl proveden pietní akt u centrálního pomníku u silnice na Mnichovo Hradiště. Zde Obecní úřad Ralsko položil věnec na památku padlých. Celé slavnostní odpoledne bylo zakončeno v místním kostele sv. Havla, kde vystoupil pěvecký soubor Canzonetta z Osečné.

Dne 6. července 2005 byla provedena kontrola křížů s nápisními deskami v prostoru Mužský - Boseň. V této obci bylo zjištěno přikrytí nápisní desky igelitovým obalem. Podle sdělení místního Obecního úřadu se jednalo pouze o dočasnou záležitost, aby deska nebyla poškozena při terénních pracích.

Dne 24. července, v rámci jičínské brigády, se konal výjezd k Mnichovu Hradišti a Kuřívodám, kterého se zúčastnil J. Náhlovský a T. Vondryška. Bylo provedeno posekání trávy a úprava okolí u křížů v prostoru Mužský - Boseň. Na kuřívodském bojišti byly odstraněny nánosy lesní zeminy u pomníků e. č. 6 a 12, rovněž bylo upraveno okolí u pomníku e. č. 8 a 9 a posekána tráva u velkého pomníku u silnice na Mnichovo Hradiště.

*Slavnostní odhalení pomníku v Kuřívodách
dne 25. června 2005*

Rovněž velmi vzrostlá tráva a silná vrstva drnů byla odstraněna z okolí křížů, které se nacházejí naproti přes silnici. Upravilo se také okolí u kříže, který je u silnice na Jívínu. Na kříž u Bílé Hlíny byla instalována nápisní tabulka a zároveň byla posekána okolní tráva. Na kuřívodském bojišti byl odstraněn nános zeminy z pomníku e. č. 10 a upraveno okolí u pomníků e. č. 4, 5 a 11.

Dne 5. listopadu 2005 proběhlo v Mimoní v areálu "Božího hrobu" slavnostní odhalení pamětních desek na památku zemřelých v tamějších lazaretech. Původní desky byly zničeny v 60. letech 20. století. Výroba nových desek byla financována z rozpočtu města Mimoně, Fondu česko-německé budoucnosti a Rakouského velvyslanectví. Na zemních pracích a úpravě okolí se podíleli členové Vojenského historického spolku z České Lípy, kteří rovněž provedli montáž nových desek. Odhalení proběhlo za účasti členů Komitétu 1866 a členů Klubu vojenské historie z Mladé Boleslavi v uniformách z války roku 1866. Přítomni byli rovněž členové Klubu vojenské historie z České Lípy v uniformách z 1. světové války. Po vysvěcení desek a přečtení projevů, bylo jménem Komitétu 1866 poděkováno všem, kteří se podíleli na obnově této památky.

Ke konci roku 2005 místopředseda Komitétu 1866 Radek Teichman zpracoval žádost pro udělení grantu z rozpočtu Ministerstva obrany na opravu pomníku na hřbitově v Klášteře Hradiště nad Jizerou a všech pomníků na bojišti u Kuřívod.

Na podzim vydalo občanské sdružení "Sdružení Náhlov v oblasti Ralsko" publikaci *Probouzející se Ralsko*, kde jsem uveřejnil článek o Kuřívodách v r. 1866. Rovněž ve vlastivědném sborníku *Bezděz M. Barus* publikoval článek týkající se války r. 1866.

Na závěr musím poděkovat všem, kteří aktivně napomáhali při záchraně pomníků v severních Čechách nebo se zúčastnili slavnostních odhalení.

Na vojenském hřbitově ve Svijanech-Podolí byla dokončena úprava terénu okolo pomníků, kterou zajišťovala firma *Torkret, s.r.o.* z Liberce.

Na hřbitově v Přeperech byla provedena rekonstrukce pomníku pruského setníka von Michalovského z magdeburského mysliveckého praporu č. 4 a pomníku na památku pruských a rakouských zemřelých. Tento pomník byl doplněn o chybějící kříž.

V rámci spolkové brigády 15. října, které se zúčastnil J. Náhlovský, M. Bratrych a P. Novák, byla u Klášteře Hradiště nad Jizerou vysekána letitá tráva u pomníku podporučika von Schloezera z rakouského pěšího pluku č. 38.

Zpráva technického referenta pro oblast Moravy a Slezska Jiří Jemelka

V oblasti údržby památek se činnost soustředila především na památky mimo katastr Tovačova. Již v roce 2004 byl s obcí Rokytnice u Přerova dojednán příslib finančních prostředků na restaurování památky 1866 nacházející se na místním hřbitově. Opravu za 11 tis. Kč zajistil Komitét u kameníka pana Milana Sušena, který zhotovil část pískovcového podstavce a renovoval kovový kříž s nápisní deskou. Obdobné práce jsou již přislíbeny i od starosty obce Věrovaný. V jednání je také oprava pomníku v Hrubčicích a u Čechůvek. Za důležitou považujeme korespondenci s představiteli Mikulova, s nimiž chceme dojednat potřebné kroky vedoucí k odhalení nápisní desky s textem, že v roce 1866 na tamním zámku válčící strany jednaly o podmínkách míru v prusko-rakouské válce.

Na tovačovském katastru k renovaci památek nedošlo. Pomník věnovaný pruskému majoru Behrovi zůstává od podzimu 2004 rozebraný a jeho majitel, Město Tovačov, ho uchovává v pronajatém skladě. Nevyužil tak na jeho opravu disponibilní finanční prostředky ve výši 50 tis. Kč a v následujícím roce se již renovace památky do městského rozpočtu nevešla. A tak na místě Behrova pomníku dnes najdeme jen hromadu kamení a díru po rozebraných základech.

Komitét podal Městu Tovačov řadu návrhů. Zůstávají však bez odezvy, a to jak k Behrovu pomníku, tak i k výrobě a instalaci informačních tabulí a na obnovu zchátralé muzejní expozice k bitvě u Tovačova 1866. Ta byla v místním zámku otevřena v roce 1996 a mnohé exponáty jsou již v nedůstojném stavu.

Jedinou naší akcí, která byla vždy materiálně i finančně podpořena Městem Tovačov, je každoroční vycházka po tovačovském bojišti 1866. Bývá pořádána k výročí bitvy a přiměřené náklady hradí i Obec Dub nad Moravou. Hlavním or-

Tovačov, členové Komitétu 1866 při budování základů pomníku majora Behra, e.č. 4

Vycházka po bojišti u Tovačova ve výročí bitvy 15. 7. 1866

organizátorem akce je Komitét 1866, vč. členů historické jednotky 8. pěšího pluku. V roce 2005 se vycházky účastnilo na 80 zájemců. Několik z nich, snad i zásluhou této naší činnosti, se stalo členy Komitétu. Kladný ohlas se objevil i v přerovském a prostějovském tisku. Vycházka byla jmenována i v přehledu nejdůležitějších událostí na Přerovsku v roce 2005.

Nemalé úsilí členové z našeho území věnovali také hledání a studiu historických materiálů. Z nich ty nové jsou připravovány ke zveřejnění především v našem spolkovém časopise *Bellum 1866*.

Za aktivní zapojení se do akcí Komitétu patří všem členům z oblasti Moravy a Slezska poděkování.

Zpráva technického referenta pro oblast Čechy Jiří Hanuš

Během terénních výzkumů v roce 2005 jsem se snažil především upřesnit informace o již známých památkách, ale pokud možno, objevit i neznámé. S Jiřím Jemelkou jsme proto navštívili i Nové Hrady, kde se nedaleko zámku nachází tak zvaný "vojenský hřbitov", místo, na kterém by mělo být údajně pochováno 80 pruských vojáků. Mezi stromy zde stojí pískovcový křížek bez jakéhokoliv nápisu. Obrátil jsem se na majitele zdejšího zámku manžele Kučerovy a později ještě na místního kronikáře pana Makeše. Podle nich ale na hřbitově odpočívají pouze polští vojáci z napoleonských válek. Příliš úspěšný jsem zatím nebyl ani v pátrání po vojácích zemřelých po bitvě u Jičina a pochovaných údajně pod křížem v Podhorním Újezdě. Zatím se mi nepodařilo zjistit žádné písemné informace.

Totéž se týká i hrobu na hřbitově v Jirnech na okrese Praha-východ. Jediné, co o pomníku nad hrobem zatím víme je to, že ho v roce 1899 nechal zřídít Vojenský spolek.

Úspěchem je objev pískovcového kříže s Kristem ve Vysoké Libyni v okrese Plzeň - sever. Stojí na rozcestí ke hřbitovu. Postavit jej dali manželé Voitovi na památku svého jediného syna, který padl 3. 7. 1866 u Hradce Králové.

Na další hrob související s událostmi roku 1866 mě upozornil Jaroslav Veselý. Jedná se o hrob houslaře Ladislava Prokopa, který se války v roce 1866 účastnil v řadách 21. pěšího pluku, o čemž nám zachoval svědectví ve svých vzpomínkách. Hrob se nalézá v Chrudimi v zadní části hřbitova U Kříže.

V Miletíně došlo k opravě odpadlých nápisních desek na hrobě manželů Peterových, kteří v roce 1866 zemřeli na cholera. Zde bych rád poděkoval za nezištnou pomoc kameníka z Miletína panu Veverkovi.

Loňského roku jsem se zmínil o úmyslu obnovit kříž v Borovnici. Spolupráce s obecním úřadem se zatím vyvíjí velice slibně a pokud se nestane něco nepředvídaného, myslím, že během letošního roku bude tento úkol splněn.

Kromě práce na Generálním katalogu jsem se v roce 2005 částečně podílel na výrobě dokumentu "Boj o Máslojedý 1866 - 2005". Koncem roku jsem pak dokončil dokument o zářijové akci v Trutnově "Poslední cesta". Oba tyto filmy jsou na VHS i na DVD.

Závěrem bych stejně tak jako loni rád poděkoval těm, kteří mi nějakým způsobem pomohli. Jsou to Jiří Jemelka, Oldřich Krsek, Karel Kopal, Ladislav Michálek, Radek Teichman, Ivan a Jaroslav Veselý a Jiří Vilím.

Pomník ve Vysoké Libyni

POŘADÁNÍ VZPOMÍNKOVÝCH, KULTURNÍCH A SPOLEČENSKÝCH AKCÍ

Členové Komitétu 1866 v roce 2005 pořádali nebo spolupracovali na přípravě a organizaci těchto akcí:

- Centrální vzpomínková akce Komitétu 1866 ke 139. výročí prusko-rakouské války v Jičíně spojená s otevřením naučné stezky "Bitva u Jičína 29. června 1866"
- Vzpomínkové setkání ke 139. výročí bitvy u Hradce Králové
- Vzpomínková akce ke 100. výročí převozu ostatků generála Gablenze v Trutnově

V roce 2002 Komitét 1866 obnovil tradici pořádání centrálních vzpomínkových akcí v místech, kde v červnových a červencových dnech roku 1866 bojující vojska zasáhla do života obcí a občanů. V roce 2005 se po Svijanech v severních Čechách, Nechanicích a České Skalici dočkal také Jičín.

Kromě tradičního cíle pořádání těchto vzpomínkových akcí, tj. upozornění na problematiku války roku 1866 v daném regionu, ocenění přístupu k péči o památky a povzbuzení do další práce, se i v tomto případě stalo druhým důvodem slavnostní otevření nové naučné stezky "Bitva u Jičína 29. června 1866", na jejíž realizaci se významnou měrou podílel Městský úřad v Jičíně a většina obcí, jimiž naučná stezka prochází.

BITVA U JIČÍNA
29. června 1866

6

Horní Lochov

Západně se nachází obec Dolní Lochov. Odtud se táhla pruská 3. pěší divize pokročilejší podplukovníkem 29. 6. 1866 o čelní postup proti Rakulánům. Od Horního Lochova ale byly napadeny c.k. 22. praporem pěších myslivců a I. praporem c.k. 72. pěšího pluku. Násle potom nastartli Prusové se rozhodný odpor I. a II. praporec c.k. 42. pěšího pluku. Ten se nechal dosáhnout generálporučíka von Wenden k pokusu obehit rakouskou levé křídlo přes Českočechy. Na panáku patřících z rakouské brigády generálmajora Ringelshausena ale byly vtrženy dva pomníky. První je obelisk z červeneho mramoru, postavený roku 1867, sdělujeji počty padlých smrtelného 42. pěšího pluku. Zde padl i jeho velitel, plukovník Kolbenschlager, který byl nejdříve pohřben na hřbitově v Jičíně. V roce 1927 byly jeho ostatky exhumovány a uloženy v Opatově na vojenském hřbitově u Kletčovic. Zlatový obelisk vpravo od hřbitova je pak věnován 73. pěšímu pluku. Převodní odtě v Chlubi - posádkám mládí pluku, kde byl vyzvědom 12. 9. 1867. Na jímákové hřbitově byl přenesen a znovu vyzvědom 19. 7. 1912 řádkem z Opatově na příměstském dělostřeleckém obchodním c.k. 73. pěšího pluku, c.k. 42. pěšího pluku a jímákové c.k. 11. zeměbranného pěšího pluku. Slavnostní byl proveden na tomto dělostřeleckém velitel c.k. 73. pěšího pluku plukovník von Koroma. Západně od Dolního Lochova, v Opatově, je na návrší pomník 5 pruských a 4 rakouských vojáků.

Participující organizace:
VÝCHODOČESKÁ ENERGETIKA
DEKTRADE
RAJ STŘECH
BESNID
KRAJOVÉ PRADECKÝ
MĚSTSKÝ ÚŘAD JIČÍN
MĚSTSKÝ ÚŘAD HORNÍ LOCHOV
MĚSTSKÝ ÚŘAD DOLNÍ LOCHOV
MĚSTSKÝ ÚŘAD CHLUBI
MĚSTSKÝ ÚŘAD OPATOVÉ
MĚSTSKÝ ÚŘAD JIČÍN

Tabule naučné stezky "Bitva u Jičína" 29. června 1866

Bitevní ukázka na Valdštejnově náměstí v Jičíně dne 11. 6. 2005

Chlum - bitevní ukázka boje o Máslojedy dne 2. července 2005

Členové pruského husarského pluku z Č. Kostelce na akci v Trutnově dne 10. 9. 2005

Centrální akce Komitétu se konala 11. června 2005 a byla rozvržena do dopoledního a odpoledního programu, přičemž první část se odehrávala v obci Železnice nedaleko Jičína, kde se uskutečnil od 10 hodin průvod historických jednotek a slavnostní otevření zdejší části naučné stezky. Byla zároveň oceněna dlouhodobá péče o památky z prusko-rakouské války v této obci. Před polednem se účastníci přesunuli do Jičína, kde byl v restauraci U dělové koule připraven oběd. Před druhou hodinou pak přišel průvod historických jednotek na Valdštejnovo náměstí, kde byla za přítomnosti zástupců města slavnostně otevřena naučná stezka. Ta měří celkem 26 km a obsahuje 23 zastávek, začíná na Valdštejnovo náměstí a končí nedaleko rybníka Kníže. Po bojové ukázce na náměstí se historické jednotky přesunuly k pomníku na Letné, kde proběhl oficiální pietní akt.

Ve dnech 1. a 2. července 2005 se uskutečnily akce připomínající 139. výročí bitvy u Hradce Králové 3. 7. 1866. Páteční podvečer 1. července byl tradičně vyhrazen ukázce historických jednotek v Hradci Králové v režii Muzea východních Čech a Gardy města Hradce Králové.

Večer strávili členové historických jednotek na Chlumu, kde proběhl koncert vojenské dechové hudby 6. praporu polních myslivců z Náchoda a muziky Gardy města Hradce Králové. Na závěr deštivého večera byl připraven malý ohňostroj.

Sobotní slavnost se nesla v tradičním duchu, avšak tentokrát neproběhl pietní akt ke 139. výročí bitvy u Hradce Králové u pomníku Baterie mrtvých, ale u po-

mníku rakouského I. armádního sboru, který byl zároveň slavnostně vysvěcen. V neděli 3. července byla naší členkou Miroslavou Rybákovou uspořádána v kostele Proměnění Páně na Chlumu zádušní mše.

Město Trutnov si 10. září 2005 připomnělo 100. výročí převozu ostatků polního podmaršálka Ludvíka von Gablenze do Trutnova. Celodenní kulturní akce se zúčastnilo velké množství členů tradičních historických jednotek, významných hostů (potomek L. Gablenze, potomci V. Schaumburg-Lippe) i občanů Trutnova a okolí.

Dopoledne prošel městem malý průvod historických jednotek, v kostele byla sloužena zádušní mše a na Krakonošově náměstí proběhlo natírání pamětní desky na bílo - na počest výročí návratu trutnovských radních z pruského zajetí v Hlohovské pevnosti na podzim roku 1866.

Odpoledne se všichni zúčastnění soustředili na trutnovském železničním nádraží, kam přijel historický parní vlak s věnci na počest polního podmaršálka Ludvíka von Gablenz. Odtud se průvod vydal po historické trase původního smutečního průvodu z roku 1905 na vrch Šibeník. Zde proběhlo slavnostní shromáždění a byly položeny věnce k památníku podmaršálka Gablenze.

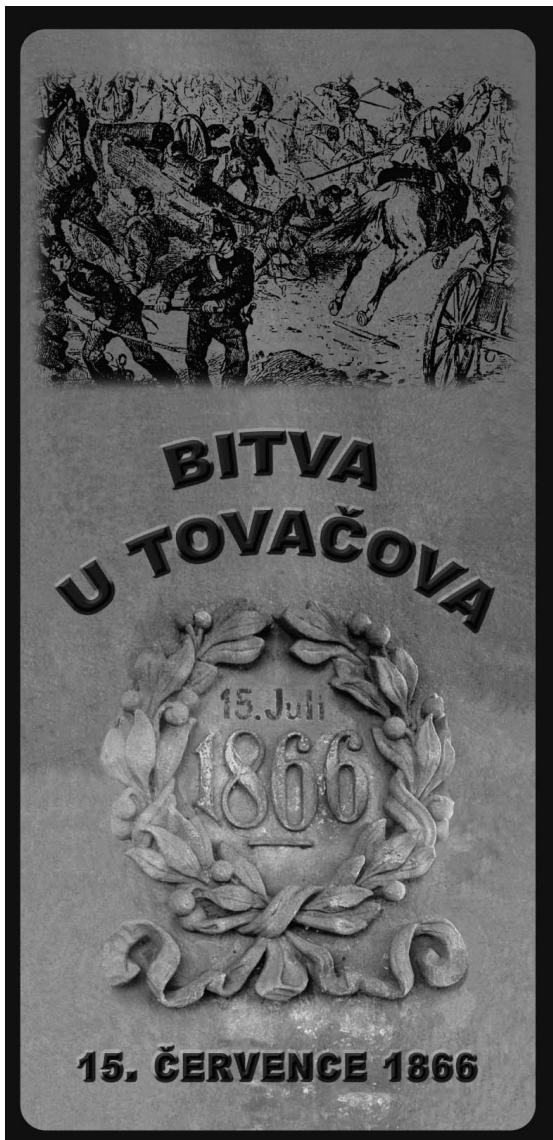
100. výročí poslední cesty Ludwiga von Gablenze v Trutnově dne 10. 9. 2005

PUBLIKAČNÍ ČINNOST

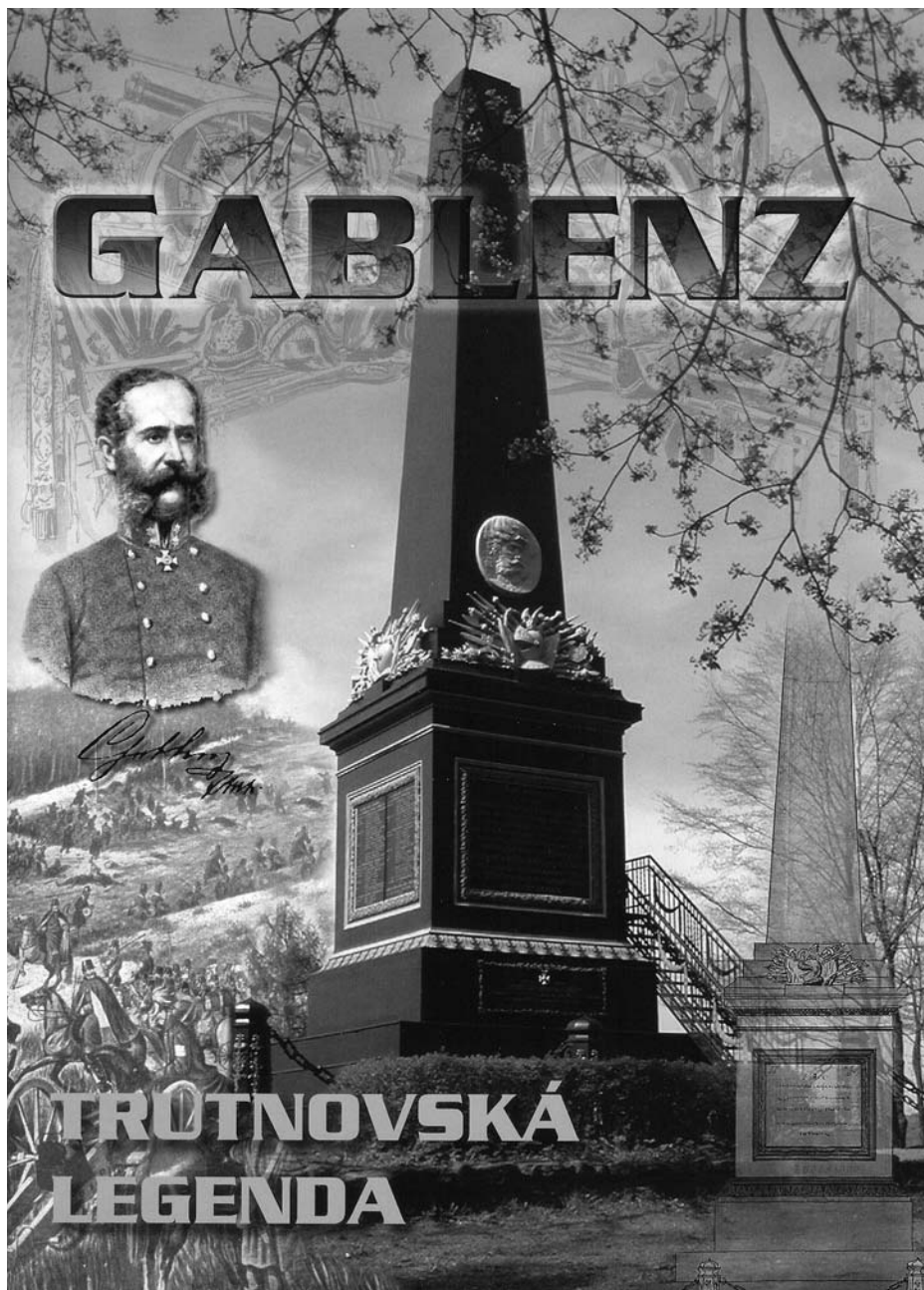
Spolkový časopis *Bellum 1866* byl ve svém šestnáctém ročníku vydáván již podruhé v nové grafické úpravě, která se v roce 2004 dočkala čtenářského ocenění. Cílem je nyní oslovit co možná nejvíce muzeí a knihoven v České republice s nabídkou stěžejních spolkových publikací, tj. knihy Komitét 1866 a právě časopisu *Bellum 1866*. První rozsáhlejší číslo vydané na jaře bylo opět zaměřeno na odbornou problematiku s uveřejněním článků a studií přibližující osudy lidí poznamenaných válečných konfliktem. I nadále pokračoval seriál překladů a přepisů dobových kronik a výročních zpráv z poloviny devadesátých let devatenáctého století. Součástí tohoto čísla byla také kompletní Výroční zpráva za rok 2004. Druhé číslo, které vyšlo v závěru roku, bylo doplněno o vnitrospolkové informace prostřednictvím kompletního souboru zápisů ze zasedání předsednictva a valných hromad roku 2005.

Technický referent Komitétu 1866 pro bojiště u Trutnova Vlastimil Grof stál u zrodu publikace, kterou vydalo Město Trutnov při příležitosti 100. výročí převozu ostatků polního podmaršálka Ludvíka von Gablenz.

Publikační činnost také úzce podporuje jinou oblast práce spolku, kterou je rozvoj cestovního ruchu a popularizace bojišť. Děje se tak prostřednictvím série skládaček, představujících jak Komitét 1866 samotný, tak jednotlivá bojiště s naučnými stezkami. Některé z těchto mate-

Skládačka bitvy u Tovačova

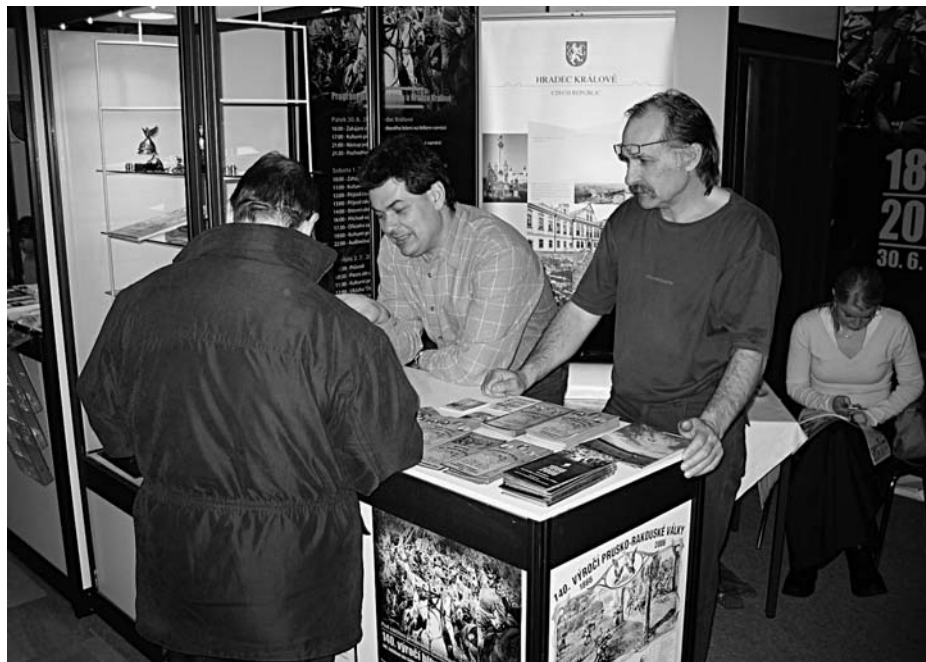
Titulní strana knihy Gablenz - trutnovská legenda

PODPORA ROZVOJE CESTOVNÍHO RUCHU

Také v roce 2005 pokračoval Komitét 1866 v realizaci dalších projektů v oblasti rozvoje cestovního ruchu na jednotlivých bojištích z roku 1866, a to nejen v Královéhradeckém kraji. V první řadě je nutné zmínit se o vybudování další naučné stezky projektu VIA BELLI 1866 "Bitva u Jičína 29. června 1866", která doplnila soubor naučných stezek seznamujících turisty s jednotlivými bojišti. Tímto způsobem není vybaveno již pouze bojiště ve Dvoře Králové nad Labem, kde se v roce 2005 již naučná stezka rovněž začala připravovat a předpokládaný termín jejího dokončení, včetně propojení s bojištěm u Hradce Králové, je na konci roku 2006.

Ve fázi výroby jednotlivých informačních tabulí je již naučná stezka z Josefova na Chlum ("Josefov-Smiřice-Chlum 1866"), dokončující trilogii na sebe navazujících stezek vedoucích z Náchoda přes Českou Skalici a Sviništany do Josefova a nyní tedy až do samotného srdce centrálního bojiště u Hradce Králové. Tím tedy bude ke 140. výročí války roku 1866 realizována naučná cyklostezka "Stopy krve a železa", první ze tří zamýšlených cyklotras projektu VIA BELLI 1866, které by do roku 2008 měly vzniknout v Královéhradeckém kraji.

V roce 2005 byla zahájena také příprava naučné stezky po jižní části královéhradeckého bojiště, která prozatím nese pracovní název "Bitva u Hradce Králové 1866 - jižní křídlo". Její začátek bude v Cerekvici nad Bystřicí a povede přes

Stánek Komitétu 1866 na veletrhu ČR Infoturu a cykloturistiky
v Hradci Králové 10. 3. 2006

Sadovou, Nechanice a Probluz do Rozběřic, kde se napojí na již vybudovanou stezku "Centrální bojiště Chlum".

Jak již bylo zmíněno, k prezentaci naučných stezek jsou průběžně vydávány skládačky s podrobnou mapou, informacemi o naučné stezce, událostech prusko-rakouské války roku 1866 v daném regionu a o muzeích zabývajících se problematikou roku 1866. V roce 2005 byly vydány skládačky o bojištích u Jičína a Tovačova a druhé upravené vydání skládačky o bojišti u Náchoda. Ve spolupráci s Muzeem východních Čech byla dána do tisku skládačka o bojišti u Hradce Králové v české a německé mutaci. Pro Město Hradec Králové připravil Komitét 1866 skládačky o bojištích z roku 1866 v ČR v německé a polské mutaci se zaměřením na připravované 140. výročí bitvy u Hradce Králové ve dnech 30. 6. - 2. 7. 2006.

Dalším významným počinem popularizace jednotlivých areálů bojišť byla prezentace turistického produktu "Putování po bojištích z roku 1866", který byl připraven v závěru roku 2004 a představen veřejnosti na veletrhu cestovního ruchu Regiontour 2005 v Brně v lednu 2005. Tento turistický produkt je určen jak pro individuální návštěvníky bojišť, tak i pro cestovní kanceláře zaměřené na tuzemskou turistiku. Platnost tohoto produktu je 2 roky a věříme, že bude hojně využít i v roce 140. výročí prusko-rakouské války roku 1866.

SPOLKOVÁ ČINNOST KOMITÉTU 1866

V roce 2005 byl dodržen zvýšený počet devíti zasedání předsednictva, přestože se nepodařilo zvýšit významněji počet aktivních členů spolku mimo okruh předsednictva. Všechna zasedání, která se uskutečnila ve dnech 15. ledna, 12. února, 23. dubna, 28. května, 6. srpna, 3. září, 8. října, 19. listopadu a 10. prosince, se konala v Hradci Králové kromě květnového pořádaného v Hrádku u Nechanic. Konaly se také 2 valné hromady. 18. výroční Valná hromada, která byla zároveň po dvou letech rovněž volební, 5. března 2005 v Hradci Králové v přednáškovém sále Muzea východních Čech a 19. Valná hromada v sále restaurace ve Všestarech dne 22. října 2005 jako součást tradičních "Dušiček".

18. výroční Valná hromada kromě zvolení nového předsednictva a revizní komise, v nichž se objevilo několik nových tváří, schválila také usnesení, které již tradičně pověřuje předsednictvo zajištěním splnění mnoha úkolů. Tyto body jsou uvedeny níže. Je třeba podotknout, že z hlediska zabezpečení finančních prostředků byl rok 2005 podstatně méně příznivý než ten předešlý. Vzhledem k nepříznivé koncepci zákona o válečných hrobech nelze žádat stát (tedy Ministerstvo obrany) o dotační příspěvky na opravu památek, jichž Komitét 1866 není vlastním. I na krajské úrovni byl patrný úbytek financí (Královéhradecký kraj měl k dispozici pro grantové účely o 10 mil. Kč méně). V této situaci bylo potřeba pečlivě zvážit prioritu jednotlivých projektů; ze stejného důvodu zanikla ke dni 31. 3. 2005 funkce tajemníka.

Předsednictvo zvolené na 18. Valné hromadě dne 5. března 2005:

Josef Komárek	předseda
Radek Teichman	místopředseda
Tomáš Kaláb	jednatel
Irena Jánská	pokladní
Pavel Mrkvička	technický referent Hradec Králové
Jiří Vilím	technický referent Hradec Králové
Vlastimil Grof	technický referent Trutnov
Pavel Tschiedel	technický referent Dvůr Králové n.L.
Josef Votrubec	technický referent Jičín
Josef Týfa	technický referent Náchod/Česká Skalice/Sviništany
Jiří Jemelka	technický referent Morava a Slezsko
Jiří Náhlovský	technický referent severní Čechy
Jiří Hanuš	technický referent Čechy (oblasti mimo bojiště)
Martin Drapák	člen
Lubomír Uhlíř	člen

Do revizní komise byli zvoleni:

Oldřich Krsek	předseda
Miroslav Bílek	člen
Tomáš Böhm	člen
Luděk Rosulek	člen
Jan Šmíd	člen

18. valná hromada přijala také 21 bodů usnesení, které se staly hlavní náplní činnosti pro rok 2005:

1. Dokončit opravy pomníku 49. pěšího pluku v Čistěvsi
2. Realizovat projekt "Soubor 33 válečných hrobů a pomníků na území Královéhradeckého kraje - záchrana válečných hrobů a jejich úprava" (v závislosti na získání grantů a dotací)
3. Realizovat projekt "Oprava oplocení vojenského hřbitova v Novém Bydžově" (v závislosti na získání grantů a dotací)
4. Uspořádat centrální akci Komitétu 1866 ke 139. výročí prusko-rakouské války roku 1866 v Jičíně dne 11. 6. 2005
5. Zpracovat podklady pro žádosti o granty na opravu válečných hrobů a pomníků z rozpočtů krajů
6. Realizovat projekt "VIA BELLI 1866 - naučná stezka "Bitva u Jičína 29. června 1866"
7. Realizovat projekt "VIA BELLI 1866 - naučná stezka "Josefov - Smiřice - Chlum 1866" - dokončení cyklostezky "Stopy krve a železa 1866"
8. Realizovat projekt "VIA BELLI 1866 - naučná stezka "Bitva u Hradce Králové 3.7. 1866: Jižní křídlo" - zpracování textů a grafiky
9. Vydat knihu "Bitva u Náchoda 27. června 1866" od Z. Jánského
10. Vydat 16 druhů pohlednic s motivem pomníku a podobizny padlého a s motivem kresby rakouských, saských a pruských vojáků

11. Dopracovat Generální soupis válečných hrobů a pomníků - čísla parcel, výpisy z listu vlastnictví (LV) + snímky z katastrálních map, kontrola údajů podle výpisů z LV, zajištění kompletní fotodokumentace
12. Uzavřít koncepci rozvoje bojišť a předložit příslušným institucím po projednání v předsednictvu.
13. Usilovat o zřízení expozice vojenských dějin Královéhradeckého kraje v Muzeu východních Čech. O stavu jednání informovat předsednictvo. Usilovat o uspořádání výstavy ke 140. výročí bitvy u Hradce Králové v Muzeu východních Čech v Hradci Králové.
14. Doplnovat internetovou prezentaci Komitétu 1866.
15. Řešit poškození pomníku myslivce Hory na pražském hřbitově.
16. Připravit pro rok 2006 další čísla časopisu *Bellum 1866* ve schválené koncepci.
17. Pro potřeby Komitétu dokončit typologii a kategorizaci památek a zveřejnit je v *Bulletinu*.
18. Předat průkazy přijatým novým členům Komitétu 1866
19. Zajistit, aby Komitét 1866 byl aktivně účasten a zapojen do jednání, která souvisejí s výstavbou nové komunikace protínající bojiště 1866 u Hradce Králové
20. Podílet se spolu s Muzeem Východních Čech na tvorbě nové, doplněné publikace s tematikou války 1866 - obdoba publikace Šramar - Tuhý, která vyšla v roce 1990
21. Prodiskutovat otázku výše členských příspěvků a na podzimní 19. valné hromadě členské základně předložit návrh

19. Valná hromada, konaná 22. října 2005, byla spojena s tradičními "Dušičkami". Valná hromada zrekapitulovala činnost v průběhu roku, posoudila stav plnění jednotlivých bodů 18. Valné hromady a především schválila úpravu stanov ve smyslu zřízení poboček na jednotlivých bojištích a zvýšení členských příspěvků na 500,- Kč od roku 2006.

DALŠÍ ČINNOST KOMITÉTU 1866

Někteří členové našeho spolku se zúčastnili na počátku roku 2005 již tradičních c. k. plesů v Důstojnické besedě v Josefově a v Náchodě v sále Dr. Josefa Čížka v sokolském domě.

Komitét 1866 uspořádal také zájezd do Vídně, zaměřený zejména na prohlídku nových expozic ve vojenském muzeu ARSENAL. Zájezd se uskutečnil ve dnech 21. - 22. května 2005 a zúčastnila se ho necelá dvacítka členů a příznivců Komitétu 1866. Kromě návštěvy Arsenalu si jeho účastníci mohli prohlédnout Ústřední vídeňský hřbitov, na kterém jsou pochováni mnozí vojenští hodnostáři habsburské monarchie a osobnosti kulturního života. Pozornosti samozřejmě neunikl litinový pomník ve tvaru kostky s vojenskými trofejemi, který známe z Probluze a Kbelnice, a také je věnován saským vojákům, kteří zemřeli v roce 1866.

Uniformovaní členové našeho spolku, působící v jednotlivých klubech vojenské historie, vystupovali na kulturních vojensko-historických akcích v Josefově, na Hrádku u Nechanic, v Trutnově a dalších místech. Zástupci Komitétu 1866 byli také pozváni na oslavy 156. výročí bitvy u severoitalské Novary, kam zavítali spo-

lečně se Spolkem přátel vojenské historie-6. praporem polních myslivců z Náchoda, Historickým řadovým pěším plukem č. 18 z Hradce Králové a Klubem vojenské historie z Josefova ve dnech 31.3.-3. 4. 2005.

Významnou událostí roku 2005 bylo 200. výročí bitvy u Slavkova. Zástupci Komitétu 1866 se zúčastnili dvoudenních oslav 3. a 4. prosince. V sobotu bitevní ukázky u Tvarožné a večerního pochodu Brnem. V neděli dopoledne při pietním aktu na Mohyle míru u Práce položili k památníku padlých rakouských, ruských a francouzských vojáků věnec věnovaný Komitétem 1866.

SPOLUPRÁCE S ÚŘADY STÁTNÍ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY A MUZEJNÍMI INSTITUCEMI

Loňská výroční zpráva v této oblasti vyzdvihovala zejména spolupráci s Muzeem východních Čech v Hradci Králové, zejména s vedoucím Památníku 1866 na Chlumu Alešem Chvojkou. Nejinak tomu bylo i v roce 2005 a tato spolupráce se i nadále vyvíjela ku prospěchu nejenom královéhradeckého bojiště, ale i ostatních areálů bojišť z prusko-rakouské války v Královéhradeckém kraji. Za zmínku jistě stojí vzájemná pomoc při zajišťování technického dozoru při opravách památek, jednání se zástupci obcí a mikroregionů nebo v přípravě naučných stezek, které se připravují a budují na bojišti u Hradce Králové.

Není možné se opět nezmínit o výrazné podpoře Královéhradeckého kraje, zejména oddělení kultury a památkové péče vedené PhDr. Pavlem Mertlíkem, oddělením cestovního ruchu PhDr. Čestmíra Junga a nově také oddělení majetku Ing. Miroslava Buriana. Kladný přístup hejtmana Královéhradeckého kraje Ing. Pavla Bradíka k otázkám péče o válečné hroby a využití všech areálů bojišť z roku 1866 z hlediska cestovního ruchu je pro Komitét 1866 také velmi přínosný. Věříme, že se tato spolupráce bude dále rozvíjena v roce 140. výročí prusko-rakouské války roku 1866.

V roce 2005 se prohloubila také spolupráce s mikroregionem Památkové zóny 1866 se sídlem ve Všestarech i svazkem obcí 1866 se sídlem ve Studnicích na Náchodsku. Byla také zahájena intenzivní jednání s mikroregionem Nechanicko, který zahrnuje přibližně 15 obcí jižní části královéhradeckého bojiště. Tato jednání jsou vedena jednak za účelem zajištění výstavby nové naučné stezky vedoucí z Cerekvice n.B přes Sadovou, Nechanice, Probluz, Všestary na Chlum, tak i z důvodu zajištění péče o válečné hroby a pomníky v této lokalitě.

Loňský rok byl také zlomový v přístupu Magistrátu města Hradce Králové k bojišti u Hradce Králové. Zcela jistě to bylo zapříčiněno blížícím se 140. výročím a vyvoláním řady jednání a schůzek jak ze strany Komitétu 1866, Muzea VČ i úředníkům magistrátu. Spolupráce byla zahájena zejména v oblasti budování naučných stezek po bojišti u Hradce Králové, kdy magistrát poskytl nemalé finanční prostředky (220 tis. Kč) na vybudování stezky "Josefov-Smířice-Chlum 1866". Také oblast propagace, spočívající ve vydání cizojazyčných informačních materiálů, účasti na veletrzích cest. ruchu ve Varšavě a Lipsku, propagaci 140. výročí a jednotlivých areálů 1866 v městských informačních centrech, se začala výrazně rozvíjet. Nezbyvá než doufat, že tato úspěšně započatá spolupráce bude pokračovat i po doznění euforie z oslav 140. výročí bitvy u Hradce Králové, a že se královéhradecké bojiště zařadí mezi podporované projekty magistrátu.

GRANTOVÁ A DOTAČNÍ POLITIKA KOMITÉTU 1866

Jak již bylo zmíněno v části "Péče o válečné hroby a pomníky" této výroční zprávy, neustává Komitét 1866 v aktivní účasti na grantových schématech několika institucí, ať již sám nebo ve spolupráci se samosprávami obcí.

Přehled získaných dotací a grantů v roce 2005:

- Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
 - program fondu mikroprojektů INTERREG IIIa na podporu rozvoje cestovního ruchu a zajištění 140. výročí války roku 1866 ve výši 600 tis. Kč. Realizace projektu v roce 2006
- Královéhradecký kraj
 - dokončení opravy pomníku e.č. 291 IR 49 Hess ve výši 120 tis. Kč
 - oprava souboru 33 pomníků v Královéhradeckém kraji ve výši 200 tis. Kč
 - časopis *Bellum 1866* ročník 2005 ve výši 12 tis. Kč
- Magistrát města Hradce Králové
 - na činnost občanských sdružení ve výši 20 tis. Kč
 - textová a grafická příprava naučné stezky po bojišti u Hradce Králové ve výši 30 tis. Kč
 - naučná stezka "Josefov-Smiřice-Chlum 1866" ve výši 190 tis. Kč
- Kulturní a sportovní nadace města Náchoda
 - publikace *Bitva u Náchoda v roce 1866 - válečné události na kladském pomezí* ve výši 30 tis. Kč. Vydání v roce 2006.
- Město Náchod
 - dotisk informační skládačky k naučné stezce "Náchod-Vysokov-Václavice 1866" ve výši 5 tis. Kč
- Město Dvůr Králové nad Labem
 - oprava pomníku e.č. 4 ve Dvoře Králové n.L. ve výši 15 tis. Kč

Podrobnosti o realizaci výše uvedených projektů jsou zahrnuty v jednotlivých částech této výroční zprávy.

ZPRÁVA O HOSPODAŘENÍ ZA ROK 2005

Počáteční rozvaha k 1. 1. 2005

AKTIVA		PASIVA	
	Kč		Kč
Jiné pohledávky (půjčky)	86 000.00	Jmění	913 648.50
Zboží (publikace)	103 765.00		
Pokladna	9 779.50		
Běžný účet	153 396.87		
Spořicí účet 1	560 685.66		
Spořicí účet 2	21.47		
AKTIVA celkem	913 648.50	PASIVA celkem	913 648.50

Rozvaha k 31. 12. 2005

AKTIVA		PASIVA	
	Kč		Kč
Sbírky a umělecká díla	49 967.00	Dodavatelé	9 040.00
Ostatní dlouhodobé půjčky	104 000.00	Jiné závazky	4 050.00
Zboží na skladě (publikace)	168 722.81	Výnosy příštích období	4 900.00
Pokladna	2 323.00	Vlastní jmění	913 648.50
Bankovní účty	539 047.71		
Odběratelé	29 289.00		
		Hosp. výsledek 2005	-38 288.98
AKTIVA celkem	893 349.52	PASIVA celkem	893 349.52

Výsledovka podle středisek k 31. 12. 2005

	STŘEDISKO	NÁKLADY	VÝNOSY	ZISK ZA OBDOBÍ
1	Péče o památky	1 264 569.50	1 097 270.00	-167 299.50
2	Publikační činnost	710 989.85	799 832.00	88 842.15
3	Kulturní akce	42 454.00	40 000.00	-2 454.00
5	Spolková činnost	109 711.84	152 770.21	43 058.37
6	Výstavy a expozice	29 725.00	29 289.00	-436.00
	CELKEM	2 157 450.19	2 119 161.21	-38 288.98

Výsledovka podle akcí k 31. 12. 2005

	AKCE	NÁKLADY	VÝNOSY	ZISK ZA OBDOBÍ
1	Nerozlišená akce	526 341.84	919 283.21	392 941.37
2	Naučná stezka HK sever - Máslojedy	12 584.50	11 500.00	-1 084.50
3	Naučná stezka "Bitva u Jíčina 29. června 1866"	148 851.00	172 000.00	23 149.00
4	Oprava pomníku Hess (IR Nr. 49, e.č. 291)	176 040.00	120 000.00	-56 040.00
5	Bellum 1866 ročník 2005	11 773.35	22 378.00	10 604.65
6	Soubor 33 váleč. hrobů - oprava	416 891.00	243 900.00	-172 991.00
7	Centrální akce Jíčín 2005	30 026.00	25 000.00	-5 026.00
9	Nový Bydžov - oprava souboru pomníků 1866	507 153.00	300 000.00	-207 153.00
10	Činnost Komitétu 1866 - dotace Magistrátu HK	23 959.50	20 000.00	-3 959.50
11	Naučná stezka HK MHK - "Josefov-Smiřice-Chlum 1866"	50 032.00	30 000.00	-20 032.00
12	Dotace MÚ Náchod - skládačka o NS po bojišti u Náchoda	4 829.00	5 000.00	171.00
13	Dotace - MÚ Dvůr Král. n/L.	15 000.00	15 000.00	0.00
14	Naučná stezka HK sever MHK "Josefov-Smiřice-Chlum 1866"	190 000.00	190 000.00	0.00
15	Publikace Jánský - Nové Město nad Metují	3 100.00	3 100.00	0.00
16	Bellum 1866, ročník 2005 KÚ HK	7 378.00	12 000.00	4 622.00
17	KSN města Náchoda - publikace Jánský	33 491.00	30 000.00	-3 491.00
	CELKEM	2 157 450.19	2 119 161.21	-38 288.98

VÝVOJ ČLENSKÉ ZÁKLADNY V LETECH 1990 - 2005

Členská základna Komitétu pro udržování památek z války roku 1866 prodělala v průběhu své existence poměrně klidný vývoj. V uplynulém roce jsme přijali 15 nových členů, z toho tři ženy. Pět členům bylo členství ukončeno z důvodu neplacení členských příspěvků.

Termín konání Valné hromady	Řádný člen			Čestný člen			Zasloužilý člen		
	celkem	z toho žen	z toho PO*	celkem	z toho žen	z toho PO	celkem	z toho žen	z toho PO
31. 03. 1990	56			3	1				
23. 03. 1991	83			5	1				
25. 04. 1992	105			6	1				
27. 03. 1993	99	4		5	1				
26. 03. 1994	93	4		7	1				
08. 04. 1995	85	2		7	1				
30. 03. 1996	93	2		6	1				
12. 04. 1997	93	2		6	1				
11. 04. 1998	84	1		6	1				
14. 04. 1999	73	2		5	1				
08. 04. 2000	76	2		5	1				
31. 03. 2001	79	2		5	1				
16. 03. 2002	81	2		5	1				
08. 03. 2003	95	3	1	5	1				
15. 03. 2004	109	5	1	7	1		20	1	12
31. 12. 2004	112	6	1	6	0		20	1	12
Stav 31. 12. 2005	122	9	1	6	0		20	1	12

* právnická osoba